

Ο εκσυγχρονισμός του ΝΣΚ και οι σημερινές προκλήσεις

Ιωάννης-Κωνσταντίνος Γ. Χαλκιάς

ε/τ Πρόεδρος ΝΣΚ

Εισαγωγή

1. Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (εφεξής ΝΣΚ), το οποίο ιδρύθηκε το 1882 από τον μεγάλο εκσυγχρονιστή και θεμελιωτή του ελληνικού κοινοβουλευτισμού, Χαρίλαο Τρικούπη, συμπληρώνει φέτος 143 χρόνια λειτουργίας ταγμένο στην εξυπηρέτηση του κράτους δικαίου μέσα από την εξασφάλιση και διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος, με ευαισθησία στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στην ικανοποίηση των νόμιμων αιτημάτων των πολιτών.

2. Σε αντίθεση με τους υπόλοιπους θεσμούς στον χώρο της Δικαιοσύνης, που μεταφέρθηκαν σχεδόν αυτούσιοι από τη Δύση (Γαλλία, Γερμανία), συχνά αγνοώντας τις ιδιαιτερότητες της ελληνικής πραγματικότητας, ο θεσμός του ΝΣΚ, ως σύστημα συγκροτημένης νομικής υπηρεσίας του Κράτους για τη δικαστική υπεράσπιση και εκπροσώπησή του, γεννήθηκε στην Ελλάδα και πήρε τη σημερινή του μορφή σταδιακά, συμβαδίζοντας με τις κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες της Χώρας.

3. Σημαντική εξέλιξη, που αναβάθμισε τον θεσμό συνολικά, αποτέλεσε η συνταγματική αναγνώρισή του κατά την **αναθεώρηση του Συντάγματος του 2001**. Ειδικότερα, το άρθρο 100Α του Συντάγματος, που προστέθηκε εντασσόμενο στο Κεφάλαιο δεύτερο «Οργάνωση και δικαιοδοσία των δικαστηρίων» του Τμήματος Ε' «Δικαστική εξουσία», προβλέπει ότι νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συγκρότηση και τη λειτουργία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, καθώς και τα σχετικά με την υπηρεσιακή κατάσταση των μελών του, που χαρακτηρίζει «λειτουργούς» κατοχυρώνοντας έτσι συνταγματικά τον θεσμό του ΝΣΚ. Κατοχυρώνει, επίσης, υπέρ αυτού την αρμοδιότητα, ιδίως, της δικαστικής υποστήριξης και εκπροσώπησης του Δημοσίου, της αναγνώρισης απαιτήσεων κατά του Δημοσίου και του συμβιβασμού σε διαφορές με αυτό. Προβλέπει, ακόμη, ότι στο κύριο προσωπικό του ΝΣΚ έχουν ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 88 παρ. 2 και 5 του Συντάγματος που αφορούν αντίστοιχα στις αποδοχές των δικαστικών λειτουργών και στην ηλικία συνταξιοδότησης και του άρθρου 90 παρ. 5 που αφορά στις προαγωγές τους και στη θητεία του Προέδρου. Επομένως δεν είναι δυνατή πλέον η κατάργηση του ΝΣΚ με νόμο, ούτε η αφαίρεση από αυτό

αρμοδιοτήτων που του αναγνωρίστηκαν συνταγματικά, ενώ παρασχέθηκαν και σημαντικές κατοχυρώσεις για τους λειτουργούς του. Ενδεικτικά: i) οι διαφορές σχετικά με τις κάθε είδους αποδοχές και τις συντάξεις των λειτουργών του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους που είναι πάντοτε εξομοιωμένες με αυτές των δικαστικών, εκδικάζονται από το Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 98 του Συντάγματος (βλ. απόφαση 214/2014 του Ειδικού Δικαστηρίου), ενώ τα σχετικά με τη βαθμολογική και μισθολογική εξέλιξη και κατάσταση καθορίζονται με ειδικούς νόμους, ii) αποχωρούν από την υπηρεσία, οι μεν Πάρεδροι και οι Δικαστικοί Πληρεξούσιοι, κατά τη συμπλήρωση του 65ου έτους, οι δε Νομικοί Σύμβουλοι, Αντιπρόεδροι και ο Πρόεδρος, με τη συμπλήρωση του 67ου έτους ηλικίας κατ' αντιστοιχία με τους βαθμούς των δικαστικών, iii) οι προαγωγές στη θέση του Προέδρου και των Αντιπροέδρων του ΝΣΚ ενεργούνται με προεδρικό διάταγμα μετά από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, με επιλογή μεταξύ των μελών του, όπως ο νόμος ορίζει, και iv) η θητεία του Προέδρου του δεν μπορεί να υπερβεί την τετραετία ακόμα και αν ο κατέχων τη θέση δεν καταλαμβάνεται από το όριο ηλικίας, οι δε αποχωρήσεις λόγω συμπλήρωσης του ορίου ηλικίας διενεργούνται στις 30 Ιουνίου κάθε έτους.

Ο εκσυγχρονισμός του ΝΣΚ

4. Το ΝΣΚ στη σημερινή του μορφή, αποτελεί ενιαία, ανώτατη Αρχή του Κράτους, εκπροσωπεί σε όλα τα Δικαστήρια, εθνικά, ενωσιακά και διεθνή, το Δημόσιο, τα ΝΠΔΔ, τις Ανεξάρτητες Αρχές και τους λοιπούς φορείς των οποίων διεξάγει τη νομική υπηρεσία, γνωμοδοτεί και καθοδηγεί τη Διοίκηση, αναγνωρίζει εξωδικαστικά απαιτήσεις και συμβιβάζεται σε διαφορές που αναφέρονται μεταξύ του Δημοσίου και ιδιωτών. Ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο ρόλος του ΝΣΚ και στο σύστημα της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα μας, τόσο ως δικαστικός παραστάτης της Ελλάδας κατά την εκδίκαση προσφυγών στο ΕΔΔΑ, όσο και ως «εκπρόσωπος» του ΕΔΔΑ κατά το στάδιο της εκτέλεσης και συμμόρφωσης προς τις «καταδικαστικές» του αποφάσεις.

5. Στις παραπάνω αρμοδιότητες, θα πρέπει να προσθέσουμε και το σημαντικότατο έργο που οι λειτουργοί του ΝΣΚ επιτελούν ως μέλη πειθαρχικών συμβουλίων αλλά και εκατοντάδων άλλων Διοικητικών Επιτροπών και Συμβουλίων που συμμετέχουν δυνάμει ειδικών διατάξεων νόμου, είτε ως Πρόεδροι, είτε ως μέλη, με πιο σημαντικές ίσως, λόγω των εκτεταμένων εξουσιών και αρμοδιοτήτων που πλέον έχουν ανατεθεί στους Δήμους και στις Περιφέρειες, τις Ειδικές Επιτροπές του άρθρου 152 ν. 3463/2006 και 68 του πδ 30/1996, στις οποίες εξε-

τάζονται εκατοντάδες προσφυγές νομιμότητας κατά εκτελεστών πράξεων των οργάνων των ΟΤΑ Α΄ και Β΄ Βαθμού. Η εξέταση των προσφυγών και η έγκαιρη και ανέξοδη έκδοση απόφασης επ΄ αυτών, η οποία δεσμεύει τη Διοίκηση, αποτελεί αφενός, μια σοβαρή δικλείδα έσχατου διοικητικού ελέγχου της νομιμότητας των αποφάσεων των ΟΤΑ (στα πλαίσια που το αυτοδιοίκητο των ΟΤΑ το επιτρέπει) και αφετέρου, ένα ανάχωμα και σοβαρό φίλτρο στην αθρόα προσφυγή ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων.

6. Παρά την –κατά κοινή ομολογία– επιτυχή μέχρι σήμερα πορεία του ΝΣΚ κρίθηκε ζωτικό για τη συνέχιση της πορείας αυτής, να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν σταδιακά σοβαρές θεσμικές αλλαγές με σκοπό την αναδιοργάνωση και τον εκσυγχρονισμό όλου του φάσματος λειτουργίας του. Πράγματι, απαιτούντο κρίσιμες αλλαγές για την επιτυχή προσαρμογή στο νέο περιβάλλον που δημιουργεί η ψηφιακή εποχή και η ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης και την επαρκή ανταπόκριση στη συνεχώς μεταλλασσόμενη νομική ύλη και στις όλο και πιο σύνθετες μορφές αντιδικίας που απαιτούν προηγμένη, υψηλού επιπέδου, άμεση νομική υποστήριξη και μεγαλύτερη εξειδίκευση των δικηγορικών και νομικών υπηρεσιών, αντίστοιχων με αυτές που προσφέρονται από ιδιώτες ή/και από πολυπρόσωπες πολυεθνικές εταιρείες δικηγόρων κ.λπ. Ομοίως, ιδιαίτερες απαιτήσεις για εξειδικευμένη νομική υποστήριξη δημιουργούνται, τόσο από την ψηφιοποίηση της Δικαιοσύνης, όσο και από την εκτεταμένη εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου στην εθνική μας έννομη τάξη και την ανάπτυξη ενός δυναμικού, συνεχώς εξελισσόμενου και ιδιαίτερα ανταγωνιστικού διεθνούς περιβάλλοντος, αφού, μέσω της σύγχρονης τεχνολογίας, μεταφέρονται εύκολα από τη μία χώρα στην άλλη, θεσμοί, σύνθετα νομικά «προϊόντα», νέες δικαιοτικές τάσεις, νέα νομική ύλη, όπως και σύγχρονες μορφές οικονομικών εγκλημάτων ή αυτά που τελούνται σε «ψηφιακό περιβάλλον». Ευνόητο είναι, ότι η προσαρμογή και ο εκσυγχρονισμός, έχει άμεσο αντίκτυπο στην ποιοτικότερη παροχή υπηρεσιών του ΝΣΚ, με στόχο την πιο ουσιαστική εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος και την καλύτερη προστασία του δημοσίου χρήματος.

7. Κατά τους συνταγματολόγους, οι δικαιοίκοι θεσμοί –και το ΝΣΚ είναι τέτοιος θεσμός– χαρακτηρίζονται από 3 στοιχεία: διάρκεια, συνέχεια και εκσυγχρονισμός, με προσαρμογή στις νέες συνθήκες. Διάρκεια έχει το ΝΣΚ. Συνέχεια ομαλή έχει πλην της δετίας 1982-1990, που καταργήθηκε με το άρθρο 10 του ν. 1256/1982 και ανασυστήθηκε ως ενιαία ανώτατη κρατική Αρχή με το άρθρο 39 του ν. 1884/1990. Υστερούσε στον εκσυγχρονισμό και στην προσαρμογή. Αυτό μπορούσε να επιτευχθεί: α) με την ψηφιοποίηση και την ηλεκτρονική λει-

τουργία του ΝΣΚ, β) με ανασυγκρότηση στη δομή και στη χωροταξία του και γ) με αλλαγές σε όλο το πλέγμα λειτουργίας του ΝΣΚ. Οι λέξεις-κλειδιά ήταν: εξέλιξη-εξειδίκευση-διάλογος-απλοποίηση και ταχύτητα στη λειτουργία του και ομαλή υπηρεσιακή εξέλιξη των μελών του.

8. Έτσι, από τα μέσα του 2018, τέθηκαν ως ζητήματα αιχμής και άμεσης προτεραιότητας, ο ψηφιακός μετασχηματισμός του ΝΣΚ και η πλήρης ηλεκτρονική λειτουργία του, ο εκσυγχρονισμός της δομής του, με αναδιάρθρωση των Υπηρεσιακών του Μονάδων, η δημιουργία εξειδικευμένων Σχηματισμών και ο χωροταξικός ανασχεδιασμός και η ενίσχυση των Γραφείων ΝΣΚ στις έδρες των Περιφερειών. Περαιτέρω, δόθηκε έμφαση στην απλοποίηση των εσωτερικών διαδικασιών του ΝΣΚ, με τον παραμερισμό όσων διαδικασιών κρίθηκαν ανώφελες και γραφειοκρατικές, με μεταφορά αρμοδιοτήτων για το «κλείσιμο» των υποθέσεων από το επίπεδο του Υπουργού και του Προέδρου ΝΣΚ στο επίπεδο του αρμόδιου Γραφείου ΝΣΚ και των χειριστών, με αποσυμφόρηση του ΝΣΚ από μικροϋποθέσεις χαμηλού οικονομικού ενδιαφέροντος για το Δημόσιο, με στόχο την ποιότητα και την ταχύτητα της λειτουργίας του και τη συμβολή του στη γρήγορη απονομή της δικαιοσύνης και στην άμεση εκτέλεση των αποφάσεων των Δικαστηρίων. Στην ίδια κατεύθυνση κατατείνει και η ενίσχυση της συνταγματικά προβλεπόμενης αρμοδιότητας του ΝΣΚ για εξωδικαστική ή συμβιβαστική επίλυση των διαφορών του Δημοσίου και των λοιπών φορέων που εκπροσωπεί, με τους ιδιώτες.

9. Όλα τα παραπάνω σχεδιάστηκαν, δρομολογήθηκαν και άρχισαν να πραγματοποιούνται σταδιακά από το δεύτερο μισό του έτους 2018, με τη θέσπιση στοχευμένων νομοθετικών και κανονιστικών ρυθμίσεων και την έκδοση Κατευθυντηρίων Οδηγιών και εγκυκλίων. Ειδικότερα, προωθήθηκαν διατάξεις για την απλούστευση της αποδοχής των αποφάσεων και αρχειοθέτησης των υποθέσεων, προκειμένου να επιταχυνθεί η απονομή της δικαιοσύνης. Προωθήθηκε η «προτυποποίηση» στη λειτουργία του ΝΣΚ με την καθιέρωση πρότυπων υποδειγμάτων δικογράφων, Πρακτικών και Πράξεων Τριμελούς Επιτροπής ΝΣΚ και έγιναν αλλαγές στο σύστημα προσωπικών χρεώσεων, ενώ δημιουργήθηκαν ομάδες εργασίας για τον χειρισμό ιδιαίτερα σοβαρών υποθέσεων (π.χ. Κτηματολόγιο, Novartis, Marfin, κ.λπ.). Προωθήθηκε η «προτυποποίηση» στη λειτουργία του ΝΣΚ με την καθιέρωση υποδειγμάτων δικογράφων, Πρακτικών και Πράξεων Τριμελούς Επιτροπής ΝΣΚ και έγιναν αλλαγές στο σύστημα προσωπικών χρεώσεων. Δημιουργήθηκε αυτοτελές Γραφείο Επιθεώρησης και ανασχεδιάστηκε ο τρόπος και τα κριτήρια επιλογής των Λειτουργών του ΝΣΚ. Δημιουργήθηκε

Γραφείο Εκτέλεσης των Αποφάσεων του ΕΔΔΑ, με αποκλειστική αρμοδιότητα τη γενική εποπτεία, ευθύνη και συντονισμό της συμμόρφωσης στις αποφάσεις του Δικαστηρίου. Προετοιμάστηκε ο διαγωνισμός για τον εκσυγχρονισμό του ΟΠΣ και την αναβάθμιση των ψηφιακών του υπηρεσιών. Επίσης, το 2019 έγινε μετά από 5 χρόνια διαγωνισμός με τον οποίο εισήχθησαν 85 συνολικά νέοι Λειτουργοί στο ΝΣΚ για κάλυψη κενών οργανικών θέσεων.

10. Όμως πέρα από τις παραπάνω ρυθμίσεις που αφορούσαν αμιγώς το ΝΣΚ, προωθήθηκαν, για πρώτη φορά στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του να εισηγείται προς τους αρμόδιους υπουργούς τη θέσπιση διατάξεων αναγκαίων για την προάσπιση του δημοσίου συμφέροντος, σημαντικές, επωφελείς για το Δημόσιο νομοθετικές ρυθμίσεις, οι οποίες έγιναν νόμοι του Κράτους και αφορούσαν π.χ. στις υποθέσεις ρύθμισης οφειλών υπερχρεωμένων νοικοκυριών (άρθρο 46 ν. 4559/2018), στο ύψος του επιτοκίου των οφειλών του Δημοσίου (άρθρο 45 παρ. 1 ν. 4607/2019), στην παράσταση του Δημοσίου στις ποινικές υποθέσεις (άρθρο 11 παρ. 2 ν. 4637/2019), στην εκτέλεση αποφάσεων ΕΔΔΑ (άρθρο 87 ν. 4714/2020), στις χωρίς κόστος για το Δημόσιο δημοσιεύσεις σχετικές με τις απαλλοτριώσεις (άρθρο 88 ν. 4714/2020) κ.λπ.

11. Επιπλέον, δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στα θέματα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, όπως αυτά διασφαλίζονται στην ΕΣΔΑ και ερμηνεύονται από το ΕΔΔΑ και από Ομάδα Εργασίας που συγκροτήθηκε στο ΝΣΚ, έγινε επεξεργασία, κατάθεση και παρουσίαση στην «**Ειδική Μόνιμη Επιτροπή της Βουλής για την παρακολούθηση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ**», σχεδίου διατάξεων για τη ρύθμιση χρονιζουσών εκκρεμοτήτων και για την εναρμόνιση και προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στην ΕΣΔΑ και στη νομολογία του ΕΔΔΑ. Το σχέδιο αυτό με ομόφωνη γνώμη των κομμάτων, κατατέθηκε στις 05-08-2020, ως πρόταση νόμου, στη Βουλή και συγκεκριμένες διατάξεις του ψηφίστηκαν και κατέστησαν νόμοι του κράτους (π.χ. άρθρο 8 του ν. 4985/2022 για τη θέσπιση εθνικού ένδικου μέσου για τις συνθήκες κράτησης στα σωφρονιστικά καταστήματα).

12. Παρά το γεγονός όμως, ότι ένας μεγάλος αριθμός αλλαγών είχαν αρχίσει να εφαρμόζονται με στοχευμένες διατάξεις κρίθηκε αναγκαίο όλα τα παραπάνω να αποτυπωθούν σε ένα ενιαίο κείμενο, στον νέο Οργανισμό του ΝΣΚ. Έτσι, από τον Σεπτέμβριο του 2018 ξεκίνησε παράλληλα η επεξεργασία ενός νέου Οργανισμού, που εκπονήθηκε με τη συνεργασία όλων των λειτουργών του ΝΣΚ, υποβλήθηκε στις αρχές του Φεβρουαρίου 2021 στον Υπουργό Οικονομικών και μετά και την ολοκλήρωση της δημόσιας ηλεκτρονικής διαβούλευσης, στις 19-06-2021, ψηφίστηκε από τη Βουλή ο νόμος 4831/2021 «**Οργανισμός του Νομι-**

κού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ) και κατάσταση των λειτουργιών και των υπαλλήλων του και άλλες διατάξεις» (Α' 170).

13. Στον νέο Οργανισμό αποτυπώνονται, σε ένα ενιαίο, θεσμικό κείμενο περισσότερες από ογδόντα (80) βασικές αλλαγές που αφορούν στη λειτουργία του ΝΣΚ και στην κατάσταση των Λειτουργιών και των υπαλλήλων του. Οι αλλαγές αυτές σηματοδότησαν τον ριζικό εκσυγχρονισμό, την αναμόρφωση των αρμοδιοτήτων και τη μεταφορά σημαντικού αριθμού τους σε χαμηλότερο επίπεδο διαχείρισης, τη νέα διάρθρωση και συγκρότηση του ΝΣΚ, τον νέο χωροταξικό ανασχεδιασμό, ενώ ενσωματώθηκαν σε ένα κείμενο και έλαβαν τη μορφή τυπικού νόμου όλες οι αλλαγές / τροποποιήσεις στη λειτουργία του που είχαν ήδη γίνει ή δρομολογηθεί από το 2018, είτε με διάσπαρτες νομοθετικές ρυθμίσεις, είτε με κανονιστικές πράξεις.

14. Οι σημαντικότερες αλλαγές που επέφερε ο νέος Οργανισμός του ΝΣΚ αφορούσαν:

Α. Στον Ψηφιακό μετασχηματισμό και την πλήρη ηλεκτρονική λειτουργία του ΝΣΚ.

- Ηλεκτρονική υποβολή αιτήσεων για εξώδικες αιτήσεις ιδιωτών, προκειμένου να αποφεύγεται η ταλαιπωρία τους να καταθέτουν με φυσική παρουσία τις αιτήσεις αυτές και γενικά ηλεκτρονική διακίνηση εντολών για χειρισμό υποθέσεων, εγγράφων και φακέλων, τόσο εντός του ΝΣΚ, όσο και προς λοιπούς φορείς του Δημοσίου.
- Συνεδριάσεις συλλογικών οργάνων του ΝΣΚ με τηλεδιασκέψεις και λοιπά ηλεκτρονικά μέσα. Ψηφιακές υπογραφές σε Γνωμοδοτήσεις, Πρακτικά, Πράξεις, Επισημειωματικές Πράξεις, Αποφάσεις και σε όλα τα έγγραφα που συντάσσονται και υπογράφονται από τους λειτουργούς αλλά και το διοικητικό προσωπικό του ΝΣΚ.
- Ηλεκτρονική υποβολή αιτήσεων, προσφυγών και ηλεκτρονική κοινοποίηση κλήσεων, εκθέσεων επιθεώρησης, αποφάσεων κ.λπ., σε περιπτώσεις που αφορούν στην υπηρεσιακή κατάσταση των λειτουργών του ΝΣΚ.
- Νέο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα με δυνατότητες ΑΙ.

Β. Στον εκσυγχρονισμό στη δομή και στη λειτουργία του ΝΣΚ: Οι αλλαγές αφορούσαν:

- στη δημιουργία οκτώ (8) θεματικών Σχηματισμών, με αντικείμενο τον ενιαίο και συνολικό χειρισμό ομοειδών δικαστικών ή εξώδικων υποθέσεων:

α) Σχηματισμός διαφορών δικαιοδοσίας Διοικητικών Δικαστηρίων, καθώς και του συνόλου των διαφορών μεταξύ του Δημοσίου και των λοιπών φορέων που

το ΝΣΚ διεξάγει τη νομική τους υπηρεσία και των απασχολουμένων σε αυτούς, με οποιαδήποτε σχέση εργασίας.

β) Σχηματισμός φορολογικών - τελωνειακών υποθέσεων και υποθέσεων εκτέλεσης.

γ) Σχηματισμός διαφορών δικαιοδοσίας Πολιτικών Δικαστηρίων (εμπράγματα, ενοχικές, κληρονομικές, εκούσια δικαιοδοσία, πτωχευτικές και υποθέσεις απαλλοτριώσεων).

δ) Σχηματισμός ποινικών υποθέσεων.

ε) Σχηματισμός συνταξιοδοτικών και κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών.

στ) Σχηματισμός συμβάσεων μεγάλων προμηθειών, έργων και επενδυτικών σχεδίων, αρμόδιος και για τη νομική συνδρομή στη Διοίκηση κατά την κατάρτιση των συμβάσεων αυτών.

ζ) Σχηματισμός υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Δικαστηρίων της, του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Δικαστηρίων της αλλοδαπής.

η) Σχηματισμός εθνικών και διεθνών διαιτησιών, αρμόδιος και για την επεξεργασία ρήτρας διαιτησίας σε συμβάσεις που συνάπτουν το Ελληνικό Δημόσιο, τα Ν.Π.Δ.Δ. και οι Ανεξάρτητες Αρχές των οποίων διεξάγει τη νομική υπηρεσία.

Μέχρι σήμερα έχουν συγκροτηθεί τρεις Σχηματισμοί: Σχηματισμός ποινικών υποθέσεων, Σχηματισμός υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Δικαστηρίων της, του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Δικαστηρίων της αλλοδαπής και Σχηματισμός εθνικών και διεθνών διαιτησιών, ενώ επίκειται η ολοκλήρωση της συγκρότησης του Σχηματισμού Φορολογικών Τελωνειακών Υποθέσεων και Υποθέσεων Εκτέλεσης και του Σχηματισμού συνταξιοδοτικών και κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών.

- στη σταδιακή συγχώνευση των 29 Δικαστικών Γραφείων (ήδη Γραφείων Νομικού Συμβουλίου του Κράτους) σε 11 Γραφεία ΝΣΚ στις έδρες Περιφερειών, ενισχυμένα με προσωπικό και τεχνικά μέσα,

- στην απλούστευση και επιτάχυνση της διαδικασίας αποδοχής και εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων,

- στη μεταφορά αρμοδιοτήτων και στο κλείσιμο των υποθέσεων από το επίπεδο του Υπουργού και του Προέδρου, στα Γραφεία ΝΣΚ και τους χειριστές των υποθέσεων,

- στην ενίσχυση της αρμοδιότητας εξωδικαστικής επίλυσης των διαφορών με τους ιδιώτες και

- στις αλλαγές στην άσκηση του γνωμοδοτικού έργου, προκειμένου αυτό να

γίνει πιο ευέλικτο, συνεκτικό και γρήγορο.

Γ. Στην Υπηρεσιακή κατάσταση των λειτουργών του ΝΣΚ.

- Αυστηροποίηση των κριτηρίων προαγωγής των λειτουργών του ΝΣΚ με συνεκτίμηση νέων δεξιοτήτων και αλλαγές στη συγκρότηση των Πειθαρχικών και Υπηρεσιακών Συμβουλίων.
- Θέσπιση δίκαιου, αντικειμενικού και διαφανούς συστήματος μεταθέσεων, με κριτήρια που έχουν διαμορφωθεί από την πάγια ad hoc νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, με σκοπό τις λιγότερες μεταθέσεις και μετακινήσεις των λειτουργών του ΝΣΚ και τη δημιουργία ασφαλούς εργασιακού περιβάλλοντος, αλλά και περιορισμό του συνολικού χρόνου απόσπασης σε γραφεία Υπουργών ή σε όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Συμβουλίου της Ευρώπης.
- Δημιουργία αυτοτελούς Γραφείου Επιθεώρησης που αποτελείται από έναν Αντιπρόεδρο του ΝΣΚ και τρεις Νομικούς Συμβούλους του Κράτους, με τους αναπληρωτές τους που επιλέγονται από την Πλήρη Ολομέλεια, με τριετή θητεία. Επιθεώρηση των Λειτουργών του ΝΣΚ, με νέο σύστημα Θέσπιση δίκαιου και αντικειμενικού νέου τρόπου επιθεώρησης των Δικαστικών Πληρεξούσιων και Παρέδρων ΝΣΚ, με επανακαθορισμό των κριτηρίων αξιολόγησης, (κριτήρια δίκαια, αξιοκρατικά, αντικειμενικά και διαφανή) και αξιολόγηση και των υπηρεσιακών μονάδων, μετά από υποχρεωτική λήψη της γνώμης όλων των λειτουργών του ΝΣΚ που υπηρετούν σε αυτές. Ένα από τα νέα κριτήρια που θεσπίστηκαν αφορά στην άσκηση αβάσιμων ενδίκων μέσων, ως αρνητικό κριτήριο αξιολόγησης των λειτουργών. Το σύστημα επιθεώρησης ανά τριετία θα επαναξιολογείται προκειμένου να διορθωθούν τυχόν αστοχίες του ή να συμπληρωθούν διαπιστούμενα κενά.
- Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αυστηροποίηση του πειθαρχικού δικαίου των λειτουργών του ΝΣΚ, σε εναρμόνιση και προς την ad hoc νομολογία του ΣτΕ. Επιτάχυνση της διαδικασίας ενώπιον των πειθαρχικών οργάνων, με πλήρη διασφάλιση της μυστικότητας της διαδικασίας και με σεβασμό στα δικαιώματα των πειθαρχικά διωκόμενων. Πρόβλεψη αυστηρότερων πειθαρχικών ποινών, γεγονός που συμβαδίζει με την ειδική υπηρεσιακή κατάσταση των λειτουργών του ΝΣΚ, ως ανώτατων κρατικών λειτουργών.

Δ. Στο νέο πλαίσιο για τον Διαγωνισμό για την εισαγωγή στο ΝΣΚ

- Διεξαγωγή διαγωνισμού με εμπλουτισμό και επικαιροποίηση της εξεταστέας ύλης σε τακτική βάση, ανά διετία, προκειμένου το ΝΣΚ να λειτουργεί απρόσκοπτα, χωρίς κενές οργανικές θέσεις των λειτουργών του. Δεν συ-

ντάσσεται πίνακας επιτυχόντων-επιλαχόντων, αλλά πίνακας οριστικών αποτελεσμάτων, από τον οποίο διορίζονται ισάριθμοι με τις κενές θέσεις, για τις οποίες προκηρύχθηκε ο διαγωνισμός.

- Ο σχετικός διαγωνισμός προκηρύσσεται με απόφαση του Προέδρου του ΝΣΚ, που δημοσιεύεται μέχρι το τέλος Νοεμβρίου κάθε περιττού έτους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και στην ιστοσελίδα του ΝΣΚ για την πλήρωση των κενών οργανικών θέσεων Δικαστικών Πληρεξουσίων, κατόπιν έγκρισης του Υπουργικού Συμβουλίου και διεξάγεται τον Μάρτιο κάθε ζυγού έτους.
- Δεν απαιτείται πλέον ο υποψήφιος να είναι δικηγόρος, αλλά αρκεί να έχει ασκήσει δικηγορία. Δίνεται ιδιαίτερο βάρος στη βαθμολογία που ο υποψήφιος έλαβε στη γραπτή εξέταση, σε σχέση με την προφορική, με καθορισμό ποσοστού 80% -20 %, αντί 50%-50% που ίσχυε και με καθιέρωση κριτηρίων (διδασκτορικό, μεταπτυχιακό, μεγαλύτερη βαθμολογία στο Δημόσιο Δίκαιο) προκειμένου, σε περίπτωση ισοβαθμίας, να αποφεύγεται η κλήρωση.

15. Στόχος των παραπάνω αλλαγών ήταν το ΝΣΚ να επιτελεί το έργο του, με έναν πιο ευέλικτο, ταχύ, σύγχρονο και αποτελεσματικό τρόπο, προσιτό προς τη Διοίκηση και φιλικό προς τους πολίτες, απαλλαγμένο από αγκυλώσεις και αχρείαστες γραφειοκρατικές πρακτικές. Ένα ΝΣΚ που εκμεταλλεύεται, αφενός, την υψηλή επιστημονική κατάρτιση των λειτουργών του και αφετέρου, τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η τεχνολογία και συμβάλει στην επιτάχυνση απονομής της δικαιοσύνης και στην πιο αποτελεσματική εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος. Οι αλλαγές αυτές οι οποίες ήδη φαίνονται στη λειτουργία του ΝΣΚ επισημάνθηκαν από τον νομικό κόσμο και αναφέρονται περιληπτικά και στο νέο σύγγραμμα των Π. Παυλόπουλου, Ν. Σημαντήρα και Θ. Φορτσάκη, *Γενικό Διοικητικό Δίκαιο* (Εκδ. Σάκκουλα, 2025, σ. 297-303): «...Από το 2018 καταβλήθηκε σοβαρή και συστηματική προσπάθεια ψηφιακού μετασχηματισμού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και ριζικού εκσυγχρονισμού με απλοποίηση της λειτουργίας του, μεταφορά αποφασιστικών αρμοδιοτήτων σε κατώτερο επίπεδο, δημιουργία Σχηματισμών με ειδικό αντικείμενο με χωροταξική αναδιάταξη των γραφείων του σε επίπεδο Περιφέρειας, με περιορισμό στην άσκηση ενδίκων μέσων, με άμεση εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων και με ιδιαίτερη έμφαση στην ενίσχυση της αρμοδιότητάς του για την εξωδικαστική επίλυση των διαφορών...».

16. Κατά έναν σημαντικό βαθμό, οι παραπάνω μεταρρυθμίσεις πλέον αποφέρουν καρπούς, όπως προκύπτει και από τις Ετήσιες εκθέσεις του ΝΣΚ με

τα επίσημα στοιχεία της δραστηριότητάς του και την αποτίμηση της δράσης του. Σύμφωνα με την τελευταία Ετήσια Έκθεση για το έτος 2023¹ τα μέλη του ΝΣΚ πραγματοποίησαν περίπου 38.000 παραστάσεις στα ημεδαπά, αλλοδαπά και διαιτητικά δικαστήρια. Επίσης συνολικός αριθμός 16.691 υποθέσεων περαιώθηκαν με Πρακτικά Τμημάτων και Τριμελών Επιτροπών ή Πράξεις Τριμελών Επιτροπών ή Επισημειωματικές Πράξεις, χωρίς την εξάντληση άσκησης ενδίκων μέσων, επιταχύνοντας έτσι την επίλυση των διαφορών και μειώνοντας τη δικαστική δαπάνη, τόσο για το Δημόσιο, όσο και για τους αντιδίκους του. Από τη σύγκριση των αντίστοιχων στατιστικών, παρελθόντων ετών, παρουσιάζεται σημαντική αύξηση, ιδίως των Πράξεων, που μπορεί να αποδοθεί στην απλούστευση των εσωτερικών διαδικασιών για την έκδοση Πρακτικών, Πράξεων και Επισημειωματικών Πράξεων μέσω του ΟΠΣ του ΝΣΚ αλλά και στην εμπέδωση από πλευράς των λειτουργών του ΝΣΚ της αντίληψης ότι επιβάλλεται στο πλαίσιο λειτουργίας ενός σύγχρονου κράτους δικαίου, να αποφεύγεται η άσκηση απαράδεκτων ή προδήλως αβάσιμων ενδίκων βοηθημάτων, που θα ήταν δυνατόν να καθυστερήσουν την εκκαθάριση των εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων.

17. Επιπλέον, κατά τα έτη 2018-2023 εκδόθηκαν συνολικά 1.170 γνωμοδοτήσεις (Ολομέλειας, Τμημάτων και Ατομικές). Με την παρ. 3 του άρθρου 8 του Οργανισμού του ΝΣΚ θεσμοθετήθηκε από το 2021 μία ευέλικτη, αποτελεσματική, αλλά και γρήγορη διαδικασία εξέτασης των υποβαλλομένων ερωτημάτων με την πρόβλεψη ολοκλήρωσης της διαδικασίας γνωμοδότησης εντός προθεσμίας τριών μηνών από την υποβολή του ερωτήματος. Μετά την αποδοχή τους από τα αρμόδια προς τούτο όργανα, οι γνωμοδοτήσεις αποτελούν δεσμευτικές πράξεις. Έτσι επιτυγχάνεται όχι μόνον η καθοδήγηση της Διοίκησης στην αντιμετώπιση των συγκεκριμένων υποθέσεων επί των οποίων υποβλήθηκαν τα ερωτήματα, αλλά και η ορθή εφαρμογή των διατάξεων που ερμηνεύτηκαν στις γνωμοδοτήσεις και σε λοιπές υποθέσεις, εφόσον τα πραγματικά περιστατικά τους μπορούν να υπαχθούν σε αυτές.

18. Από το έτος 2019, δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 43 παρ. 2 του ν. 4607/2019 (Α' 65) και του άρθρου Μόνου της Απόφασης του Υπουργού Οικονομικών, με αριθμό 272/19-06-2019 (Β' 2763), η υποβολή από τους πολίτες κάθε είδους εξωδίκων αιτήσεων για την αναγνώριση απαιτήσεων ή τη συμβιβαστική επίλυση διαφορών με το Ελληνικό Δημόσιο διενεργείται μέσω της ηλεκτρονικής πύλης **e-υπηρεσίες** που τηρείται στον ιστότοπο του ΝΣΚ <http://www.nsk.gov.gr>.

1. Ετήσια Έκθεση ΝΣΚ 2023 αναρτημένη στην επίσημη ιστοσελίδα του ΝΣΚ www.nsk.gov.gr.

Μέσω της ίδιας πλατφόρμας δόθηκε, το έτος 2021, η δυνατότητα και στους δικηγόρους του Δημοσίου καθώς και σε μεταφραστές, να υποβάλλουν ηλεκτρονικά αιτήσεις για την καταβολή των αμοιβών τους, γεγονός που οδήγησε στην ταχεία διεκπεραίωση των αιτήσεων αυτών και στην απλούστευση των σχετικών διαδικασιών. Συνολικά, το έτος 2023 υποβλήθηκαν διαδικτυακά προς το ΝΣΚ 16.273 εξώδικες αιτήσεις. Από τις αιτήσεις αυτές: 15.521 κατατέθηκαν στο ΝΣΚ αποκλειστικά προκειμένου να διακοπεί η παραγραφή των σχετικών αξιώσεων, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις διατάξεις του ν. 4270/2014 (Α'143), σε συνδυασμό με τις διατάξεις του ν. 4831/2021. Από τις αιτήσεις που προωθήθηκαν στα αρμόδια Γραφεία του ΝΣΚ και εξετάστηκαν επί της ουσίας κατά το έτος 2023, το ποσοστό που έγινε δεκτό ανήλθε στο 94%. Το ποσοστό αποδοχής των εξωδίκων αιτήσεων που υποβλήθηκαν διαδικτυακά και εξετάστηκαν επί της ουσίας, καθώς και ο μεγάλος αριθμός των Πράξεων και Πρακτικών που εκδόθηκαν το 2023, αποτελεί επιβεβαίωση της συνεχούς προσπάθειας του ΝΣΚ για την ανέξοδη για τους πολίτες και χωρίς επιβάρυνση των δικαστηρίων επίλυση διαφορών με το Δημόσιο, χωρίς βλάβη όμως των συμφερόντων του.

19. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός του ΝΣΚ προχωρά με γοργούς ρυθμούς αφού έχουν υλοποιηθεί ή/και δρομολογηθεί σημαντικές διαδικασίες. Με βάση τον σχετικό προγραμματισμό, εντός του έτους 2024 ολοκληρώθηκε η εκπόνηση του σχεδίου διαχείρισης και ποιότητας έργου και της μελέτης εφαρμογής του Έργου «Εκσυγχρονισμός του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και Αναβάθμιση Ψηφιακών Υπηρεσιών αυτού», καθώς και η παράδοση και εγκατάσταση από την ανάδοχο του νέου σύγχρονου εξοπλισμού και έτοιμου λογισμικού (- *Εξυπηρετητή (server) μηχανικής μάθησης - Central Switch και switches ορόφων της Κεντρικής Υπηρεσίας - 285 σταθερούς σταθμούς εργασίας (desktop) - 460 φορητούς σταθμούς εργασίας (notebook) - 200 ταμπλέτες - Οθόνες, εκτυπωτές, σαρωτές, πολυμηχανήματα, κάμερες, συνοδευόμενα από το αναγκαίο για τη λειτουργία τους έτοιμο λογισμικό*). Περαιτέρω, κατά τον ίδιο προγραμματισμό για το έτος 2024/2025 προχωρά σημαντικά από την ανάδοχο του Έργου η ανάπτυξη νέων εφαρμογών και ειδικότερα η ανάπτυξη του λογισμικού υποδομών εφαρμογών και παραγωγικών λειτουργιών. Το νέο λογισμικό που θα αναπτυχθεί θα επιτρέπει την ψηφιοποίηση / οπτική αναγνώριση κειμένων, την υποστήριξη ψηφιακών υπογραφών και την πολυκαναλική ενημέρωση (ενημέρωση με μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, sms, ενημερώσεις μέσω του feed της διαδικτυακής πύλης, δυνατότητα πρόσβασης από κινητές πλατφόρμες). Περαιτέρω, θα αναπτυχθεί λογισμικό που

θα καταστήσει εφικτή τη λειτουργία συστήματος οντολογιών και μηχανικής μάθησης, την επισημείωση κειμένων, την υποστήριξη επεξεργασίας φυσικής γλώσσας, την υποστήριξη σημασιολογικής αναζήτησης και την συν-επεξεργασία και εν γένει διαχείριση εγγράφων. Οι επόμενες φάσεις του Έργου περιλαμβάνουν τη μετάπτωση δεδομένων, τη δοκιμαστική λειτουργία, την εκπαίδευση χρηστών - διαχειριστών και τέλος, την πιλοτική λειτουργία του νέου ΟΠΣ. Ο ορίζοντας ολοκλήρωσής του είναι τριετής από την ημερομηνία υπογραφής της σχετικής σύμβασης (27-10-2023).

20. Περαιτέρω, η ηλεκτρονική διασύνδεση του υπάρχοντος ΟΠΣ του ΝΣΚ με τα αντίστοιχα πληροφορικά συστήματα όλων των δικαστηρίων και των εν γένει δημοσίων Φορέων αποτελεί σταθερό στόχο πρωταρχικής σημασίας για το Σώμα. Η διασύνδεση αυτή που διαρκώς επεκτείνεται, αναμένεται να αυξήσει σημαντικά την παραγωγικότητα των λειτουργιών του ΝΣΚ και να συμβάλει τόσο στην ουσιαστική επιτάχυνση της απονομής της Δικαιοσύνης, με την απλούστευση των διαδικασιών και την δραστική περιστολή οικονομικού και διοικητικού κόστους, όσο και στην καλύτερη λειτουργία της Διοίκησης, με προφανή πλεονεκτήματα, τόσο για το ΝΣΚ και για τη Διοίκηση, όσο και για τους πολίτες. Προς την κατεύθυνση αυτή γίνονται γοργά βήματα για την ολοκλήρωση υλοποίησης στο νέο ΟΠΣ του ΝΣΚ και στο ΟΣΔΔΥ-ΔΔ, η οποία καθιστά εφικτή την περαιτέρω διασύνδεση των δύο συστημάτων και την ενδοσυστημική (ήτοι απευθείας από το ΟΠΣ του ΝΣΚ στο ΟΣΔΔΥ-ΔΔ) ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων. Επίσης, σημειώνεται περαιτέρω πρόοδος του σχεδιασμού, στο πλαίσιο του Έργου «Ανάπτυξη Υπηρεσιών Διαδικτύου (Web Services) για την επίτευξη της Διαλειτουργικότητας μεταξύ των Πληροφοριακών Συστημάτων της Δημόσιας Διοίκησης», διαλειτουργικότητας αφενός, μεταξύ των πληροφοριακών συστημάτων του ΝΣΚ και των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων, του Ελεγκτικού Συνεδρίου, των ΔΟΥ, του ΓΛΚ, του ΝΠΔΔ «Ελληνικό Κτηματολόγιο» και αφετέρου, του Συστήματος Ηλεκτρονικών Επιδόσεων (αφορά στην ηλεκτρονική επίδοση στο ΝΣΚ δικογράφων από δικαστικούς επιμελητές).

21. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι ότι από το 2019 και εφεξής η **τακτική, ανά διετία διεξαγωγή του εισαγωγικού στο ΝΣΚ διαγωνισμού** για το κύριο προσωπικό του (η οποία είναι από το έτος 2021 θεσμοθετημένη κατά τα άρθρα 37 επ. του Οργανισμού του ΝΣΚ) επιτρέπει πλέον την εύρυθμη λειτουργία του Σώματος χωρίς κενά στις οργανικές του θέσεις, ενώ εξυπηρετεί τον προγραμματισμό και την καλύτερη προετοιμασία των υποψηφίων. Με τους τελευταίους τρεις διαγωνισμούς εισήχθησαν από το 2019 μέχρι σήμερα, δηλαδή σε μόλις 6 χρόνια 154

νέοι λειτουργοί στο ΝΣΚ σε σύνολο 478 οργανικών θέσεων.

22. Στην τελευταία Ετήσια Έκθεση του ΝΣΚ αναφέρεται επίσης, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 21 παρ. 7 του ν. 4831/2021, η χωροταξική και οργανωτική αναδιάρθρωση του ΝΣΚ, για τη λειτουργία των περιφερειακών Γραφείων Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (όσων δηλαδή βρίσκονται εκτός της Αττικής) με σταδιακή συγχώνευση αυτών, ώστε να λειτουργήσουν στις έδρες των Περιφερειών της Χώρας. Με τη χωροταξική αναδιάρθρωση θα επιτευχθεί σημαντική μείωση των δαπανών για τη λειτουργία των Γραφείων, όπως και των δαπανών για την απασχόληση δικηγόρων του Δημοσίου, ενώ ταυτόχρονα, όχι μόνο περιορίζονται οι μεταθέσεις των λειτουργών του ΝΣΚ και του διοικητικού προσωπικού και η ορθολογική κατανομή του προσωπικού του, αλλά επιτυγχάνεται τελικά και ο ενιαίος, αρτιότερος και πιο αποτελεσματικός τρόπος χειρισμού των υποθέσεων από Γραφεία με καλύτερη στελεχιακή οργάνωση και υλικοτεχνική υποδομή. Με δεδομένο λοιπόν ότι πλέον έχει δημιουργηθεί ο νέος **δικαστικός χάρτης** (χωρίς τις τολμηρές αλλαγές που είχε ανάγκη η δικαιοσύνη, οι οποίες θυσιάστηκαν για άλλη μια φορά στον βωμό των στενών τοπικών και συντεχνιακών συμφερόντων) και έχει δρομολογηθεί η διεξαγωγή ηλεκτρονικών δικών και η πλήρης ψηφιοποίηση του ΝΣΚ, απαιτείται το ΝΣΚ να επισπεύσει τις διαδικασίες συγχώνευσης των περιφερειακών του Γραφείων.

Οι νέες προκλήσεις

23. Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους απέκτησε κατά τη μακρά διαδρομή του πολλές και σημαντικές αρμοδιότητες συμβάλλοντας όχι απλώς στην κάθε μορφής νομική υποστήριξη του Δημοσίου, αλλά και στη λειτουργία του ίδιου του κρατικού πυρήνα. Ωστόσο, το ΝΣΚ θα μπορούσε να εισφέρει περισσότερα στην νομική καθοδήγηση της Διοίκησης, στην αποσυμφόρηση των δικαστηρίων και στην ταχεία, ανέξοδη και αποτελεσματική επίλυση των διαφορών, **με στοχευμένες ρυθμίσεις, όπως για παράδειγμα:**

- Την περαιτέρω ενίσχυση της συνταγματικά προβλεπόμενης αρμοδιότητας του ΝΣΚ για την **αναγνώριση απαιτήσεων κατά του Δημοσίου και τον συμβιβασμό** σε διαφορές με αυτό και ειδικά την εξωδικαστική επίλυση διαφορών που προκύπτουν από υπαιτιότητα ή συνυπαιτιότητα του Δημοσίου σε πολύνεκρα δυστυχήματα, όπως στη Μάνδρα, στο Μάτι, στα Τέμπη².

- Τη σταδιακή **ανάθεση εκδίκασης όλων των πειθαρχικών υποθέσεων των**

2. Βλ. Άρθρο του Ιωάννη-Κωνσταντίνου Χαλκιά στο φύλλο της 2ας/6/2024 της εφημερίδας «Καθημερινή» με τίτλο «Τέμπη-Μάτι-Μάνδρα».

δημοσίων υπαλλήλων στο ΝΣΚ, με τη δημιουργία ειδικού Σχηματισμού στην ΚΥ του ΝΣΚ ή Ειδικού Γραφείου στο Υπουργείο Εσωτερικών, όπως εξαγγέλθηκε από την Κυβέρνηση την άνοιξη του 2025, γεγονός που θα συμβάλει στην επιτάχυνση της πειθαρχικής διαδικασίας, αλλά και στην ενιαία αντιμετώπιση ομοειδών υποθέσεων από νομικά εξειδικευμένους και έμπειρους λειτουργούς.

- Περαιτέρω, είναι απαραίτητο να διερευνηθεί η περίπτωση άσκησης της νομικής υπηρεσίας των Περιφερειών αλλά και των μεγάλων Δήμων της Χώρας από το ΝΣΚ, δεδομένου ότι στο σύνολο σχεδόν της επικράτειας, η νομική υπηρεσία στους ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού γίνεται από δικηγόρους που αναλαμβάνουν κατ' υπόθεση ή από δικηγόρους με έμμισθη εντολή, χωρίς όμως κατά βάση να υπάρχει οργανωμένη νομική υπηρεσία. Και τούτο, ενώ ένα τεράστιο κομμάτι αρμοδιοτήτων που τα παλαιότερα χρόνια ασκούσε η κεντρική Διοίκηση ασκείται πλέον από τους ΟΤΑ, οι δε οικονομικοί πόροι που διοχετεύονται σε αυτούς, είτε για την εκτέλεση δημοσίων συμβάσεων, είτε για τη διαχείριση των τοπικών υποθέσεων είναι ιδιαίτερα σημαντικοί.

- Υπογραμμίζεται περαιτέρω ότι η άσκηση του γνωμοδοτικού έργου επί ερωτημάτων δεν αναιρεί την υποχρέωση των Γραφείων του ΝΣΚ για καθοδήγηση της Διοίκησης επί υποθέσεων οι οποίες την απασχολούν και για την αντιμετώπιση των οποίων δεν ανακύπτει ανάγκη υποβολής ερωτήματος, είτε γιατί υφίσταται σχετική πάγια νομολογία, είτε διότι έχουν εκδοθεί γνωμοδοτήσεις του ΝΣΚ στο πλαίσιο αντιμετώπισης ταυτοσήμων ή όμοιων υποθέσεων, αρμοδιότητα η οποία ευθέως αναφέρεται στη διάταξη του άρθρου 21 περ. ε του Οργανισμού του ΝΣΚ.

- Πολλές υποθέσεις που οδηγούνται στα Διοικητικά Δικαστήρια θα μπορούσαν να επιλυθούν με μηχανισμούς όπως αυτόν της ενδικοφανούς προσφυγής. Είναι κοινός τόπος ότι πλήθος διοικητικών διαφορών μπορούν να λυθούν και να επέλθει έτσι δραστικός περιορισμός της δικαστικής ύλης που φτάνει στα Δικαστήρια, αν η Διοίκηση λειτουργήσει σωστά. Άλλωστε και σε άλλες χώρες το σύστημα αυτό χρησιμοποιείται ευρύτατα με επιτυχία, ενδεικτικά το 90% των φορολογικών υποθέσεων που ανακύπτουν στη Γαλλία επιλύονται από την ίδια τη Διοίκηση και δεν καταλήγουν σε δικαστικές διαμάχες. Η ρύθμιση αυτή, μπορεί, σε μεγάλο βαθμό να απαλλάξει τα δικαστήρια από τεράστιο φόρτο υποθέσεων. Για να αποκτήσει όμως ουσιαστικό περιεχόμενο η διαδικασία εκδίκασης της ενδικοφανούς προσφυγής, θα πρέπει η σύνθεση του οργάνου που θα την εξετάζει να παρέχει τα εχέγγνα μιας αμερόληπτης και δίκαιης κρίσης, να απαρτίζεται δηλαδή από πρόσωπα διαφορετικά από εκείνα που εξέδωσαν την πράξη,

που δεν θα προέρχονται από τον ίδιο εργασιακό χώρο, πρόσωπα ανεξάρτητα και χωρίς ιεραρχική σχέση με τα όργανα έκδοσης της προσβαλλόμενης πράξης. Άρα είναι απολύτως αναγκαία η νομοθετική πρόβλεψη υποχρεωτικού σταδίου άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής για το σύνολο σχεδόν των εκτελεστών ατομικών διοικητικών πράξεων και παραλείψεων πριν από την προσφυγή στο δικαστήριο, δημιουργώντας ένα σημαντικό φίλτρο για την αποφυγή άσκησης ενδίκων βοηθημάτων ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων. Στις συνθέσεις αυτών των επιτροπών θα μπορούν να μετέχουν λειτουργοί του ΝΣΚ, δικηγόροι, πανεπιστημιακοί, απόφοιτοι της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης, συνταξιούχοι δικαστές και λειτουργοί του ΝΣΚ κ.λπ. Προκειμένου να μην υπάρξει χρονοκαθυστέρηση, η αρμοδιότητα εξέτασης των ενδικοφανών προσφυγών θα πρέπει να οριοθετηθεί χρονικά και να τεθεί ως όρος ότι αν δεν εκδικαστεί σε εύλογο χρονικό διάστημα (π.χ. σε ένα δίμηνο από την άσκηση της προσφυγής), τεκμαίρεται η αποδοχή της, αντιστρέφοντας δηλαδή την ισχύουσα τεκμαιρόμενη σιωπηρή άρνηση. Η άσκηση της ενδικοφανούς προσφυγής είναι επωφελής και ανέξοδη για τον διοικούμενο που θεωρεί ότι αδικήθηκε από τη Διοίκηση, αλλά ταυτόχρονα δίνει τη δυνατότητα στη Διοίκηση να ακούσει τον ενδιαφερόμενο και να εξετάσει, τόσο τη νομιμότητα της πράξης, όσο και την ουσία της υπόθεσης εξ αρχής, οπότε και μπορεί να ακυρώσει συνολικά ή μερικά ή να τροποποιήσει την πράξη ή να απορρίψει την προσφυγή. Στη Γαλλία, μόνο το 30% των υποθέσεων στις οποίες προηγήθηκε στάδιο ενδικοφανούς προσφυγής, καταλήγουν στα Διοικητικά Δικαστήρια. Υπενθυμίζεται ότι το 2013 συστήθηκε επιτροπή στο Υπουργείο Δικαιοσύνης αποτελούμενη από διαπρεπείς νομικούς και δικαστές (Γ. Γεραπετρίτη, Ν. Κανελλόπουλο, Θ. Λειβαδίτη, Β. Ανδρουλάκη κ.λπ.) οι οποίοι εκπόνησαν σχέδιο νόμου για την πρόβλεψη παρόμοιας περίπτωσης ενδικοφανούς προσφυγής που πέρασε και από τον έλεγχο της ΚΕΝΕ, αλλά με την επακολουθήσασα αλλαγή του Υπουργού, η πρωτοβουλία τερματίστηκε άδοξα.

Επίλογος

24. Λίγοι θεσμοί παρέμειναν αλώβητοι από τη φθορά του χρόνου, όσο το ΝΣΚ, που μετρά ενάμιση σχεδόν αιώνα ζωής, ως νομικός παραστάτης και αρωγός της Διοίκησης. Η συνέπεια και η προσαρμογή του ΝΣΚ στις αυξανόμενες και μεταβαλλόμενες ανάγκες της κάθε εποχής, σε συνδυασμό με την επιστημονική κατάρτιση, τη μονιμότητα, την αποκλειστική απασχόληση και την εξειδίκευση των λειτουργών του, το έχουν καταστήσει θεσμό απόλυτα συνυφασμένο

με την εύρυθμη λειτουργία του σύγχρονου Κράτους. Με τις πρόσφατες μάλιστα μεταρρυθμίσεις που εισήχθησαν με τον νέο Οργανισμό του και την ολοκλήρωση του ψηφιακού μετασχηματισμού και των δομικών αλλαγών στη λειτουργία του, θα διαδραματίσει ακόμα πιο ενεργό και καίριο ρόλο στην αποτελεσματική άσκηση της δημόσιας διοίκησης, στον εκσυγχρονισμό και στην επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης και στην εμπέδωση των αρχών του κράτους δικαίου.